

# JOSZIF BRODSZKIJ

1987-es Nobel-díjáig hazájában – és nálunk is – alig írták le a nevét; Szolzsenyicint legalább rendszeresen gyalázták, Brodskijról igyekeztek megfélemlíteni. Ugyanakkor versei gépírásos szamizdatokban terjedtek, külföldön kiadott könyveit hazalopták, kézről kézre adták – minden valamirevaló irodalmár tudta, hogy ő a korszak egyik legjelentősebb orosz költője, sokak szerint a legnagyobb. A Nobel-díj odaítélése idején már tizenöt éves kényszerű emigrációban élt.

    Már a pályakezdet is rendhagyó volt. A leningrádi fiatalember iskolai tanulmányait sem fejezte be, hogy minden idejét a költészetnek szentelhesse. Barátai szereztek számára műfordítói megbízásokat – ezekből tengődött, mert verseit csak elvétve közölték. 1964-ben – 24 évesen – „tunyejadsztvo”, azaz közveszélyes munkakerülés címén perbe fogták és öt év száműzésre ítélték. Hiába léptek fel az érdekében tekintélyes írók, költők, köztük Anna Ahmatova is, a bíróság még a fordítói munkában is terhelő körülményt látott – Brodskij akkor még nem tudott nyelveket, baráti nyersfordítások alapján dolgozott, azaz a szovjet törvények szerint „idegen munkát zsákmányolt ki”. Tizennyolc hónapot töltött egy nyomorúságos, északi faluban. A mentőakció végül sikerrel járt, de a költő neve többé nem került le a feketelistáról – közlésekről, könyvről nem is álmodhatott. A szamizdatos szerzők között viszont előkelő helyet foglalt el – kötetnyi versét adták a kezembe nekem is, amikor 70-71-ben Leningrádban tanultam. Márpedig az a költő, akivel egy egyszerű magyar diákot is meg kell ismertetni, nagyon fontos lehet a híveinek! Először *Post aetatem nostram* című hosszú versciklusát olvastam – a versek a bizánci birodalomról szóltak, de nyilvánvaló volt, hogy Bizáncon a Szovjetuniót kell érteni. A nagyszerű verssel való találkozásomat 17 évvel később, már Brodskijt fordítva, versben is megírtam – majdnem két évtizedig parázslott bennem az élmény. Ha erőltetem, talán össze is hoznak Brodskijjal, de ehhez túl félszeg voltam, meg már akkor is sejtettem, hogy nagy és „nagy” költőket jobb a verseikből megismerni, a személyes találkozás gyakran kiábrándító. (Viktor Szosznora esetében ez „be is jött”.) Amikor 74-ben ismét Leningrádban jártam, Brodskij már Amerikában élt – 72 őszén egyszerűen kiutasították, bár kézzel-lábbal kapálózott ellene. (Ugyanez történt Szolzsenyicinnel is.)

    Joszif Brodskij – talán zsidó származásából eredő „öröklött” kozmopolitizmusának köszönhetően – gyorsan magára talált Nyugaton (igaz, még nagyon fiatal volt – 32 éves korában kellett elhagynia







a nőnek egy világ határa volt  
 a férfi széles görög tunikája,  
 melynek redőzete az elcsitult  
 tengert idézte.  
 Az ablak előtt  
 állt Aeneas, s tekintete oly távol  
 volt már e várostól, hogy ajkai  
 bezárultak, mint kagyló héja, melyben  
 moraj lakik, s a serleg horizontja  
 is moccanatlan volt.  
 Dido szerelme

[illegible]



Gleccserről a világ felét szemügyre vettem,  
 pháromszor elmerültem, szétcincáltak kétszer.  
 Elhagytam az országot, ahol születtem.  
 Városnyi ismerős feledte el, hogy éltem.  
 Kószáltam sztyeppen, mely a hunokra emlékezik  
 tán,  
 azt hordtam ott, mi most van épp divatban,  
 vetettem rozst, kátránypapírral fedtem be a  
 pajtát,  
 pés bor helyett csak száraz vizet ittam.  
 Az örök sötét pupillái álmaimba visszajárnak,  
 phéját is megrágtam a száműzetés kenyérének,  
 torkom minden hangot kiadhatott, mi nem  
 kiáltás;  
 torkom minden hangot kiadhatott, mi nem  
 kiáltás;



[illegible]

[A Dido és Aeneas című vers tördelése - a kötetben található formával szemben - így helyes.]

[← Előző oldal](#)      [Következő oldal →](#)